

CARLES FRANCESC

Sanchis Guarner de cap a cap

El 16 de desembre del 1981 moria Manuel Sanchis Guarner. 25 anys després, s'ha anunciat el que pot ser el millor homenatge: l'edició de la seva 'Obra completa'.

“No pense que el van matar, i no exagerar.” Ho va escriure Joan Fuster i en deu mots quedava sintetitzada la impressió generalitzada: des d'una bonhomia proverbial, el cor de don Manuel no havia suportat la pressió terrible a què l'havia sotmès la violència del secessionisme, impulsada i emparada per la dreta fran-

quista. Hi havia hagut, durant anys, pintades i insults i amenaces (tal com ha apuntat Santi Cortés, autor d'una completíssima biografia sobre l'erudit, "l'escolliren com a símbol" precisament perquè provenia de la burgesia de la ciutat de València, perquè "tenia una salut afectable", i per la "popularitat i representativitat de què gaudia"); el Nadal del

1978 li van enviar, a casa, una bomba embolicada en paper de regal. Mai no hi va haver acusats per cap dels atacs. I justament el novembre del 1981, Sanchis havia rebut una darrera notícia: quedava absolt Martín Villalba, un fosc personatge del regionalisme ultradretà que havia acusat Sanchis d'haver-se posat la bomba. El Tribunal Suprem espanyol, per acabar de reblar el clau, condemnava el professor a pagar els costos del judici. I els amics afirmen que aquella darrera gota va fer vessar el got. Poc després moria Sanchis Guarner i deixava la seva ciutat, València, estremida.

Perquè calia. Per això, possiblement, per l'assetjament sinistre que va patir, per tants intents d'esborrar-lo del mapa, ara que fa vint-i-cinc anys de la seva desaparició fa potser més alegria l'anunci: l'editorial 3i4 prepara l'edició de les obres completes del filòleg i historiador i folklorista.

Antoni Ferrando, un dels seus deixebles, que avui és catedràtic de la Uni-

La reconstrucció del País Valencià, des de Chicago i Palma

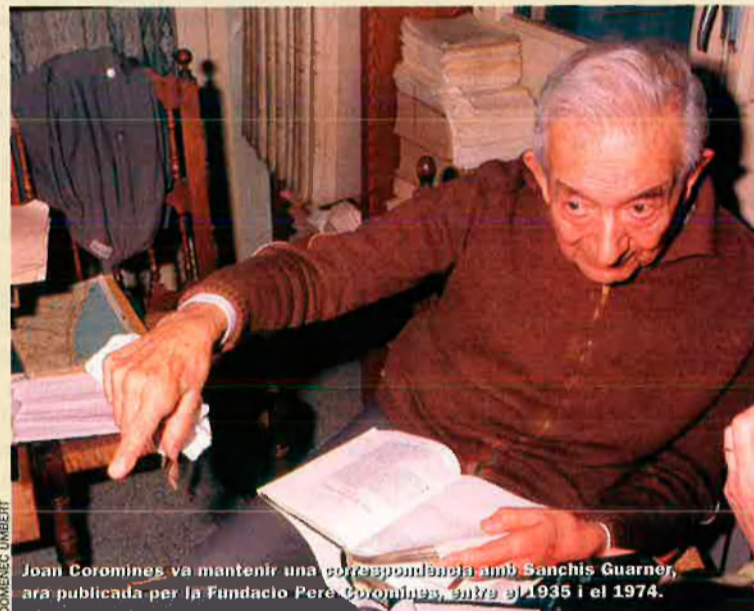
La reconstrucció del País Valencià, reconstrucció toponímica i comarcal, va ser motiu d'una apassionada correspondència entre els lingüistes Joan Coromines i Manuel Sanchis Guarner. La Fundació Pere Coromines acaba d'editar, a cura de Josep Ferrer i Joan Pujades, les quaranta-sis cartes escrites per Coromines i les vint-i-vuit de Sanchis Guarner. S'hi constata que la divisió comarcal que va elaborar Sanchis Guarner als anys seixanta va treure de polleguera Coromines, perquè no creia ni que fos feina exclusiva d'un filòleg ni que fos convenient imposar-la des de Barcelona –des de l'Institut d'Estudis Catalans– com pretenia Sanchis Guarner i finalment va fer. Amb el recull, *Epistolari Joan Coromines & Manuel Sanchis Guarner*, l'edició de l'Epistolari Coromines arriba al volum 10.

Eren dos lingüistes exiliats. El primer, a Chicago, i el segon –del 1943 al 1959– a Palma de Mallorca. Deixant a part una primera carta del 1935 i una segona, del 1937, enviades des de Barcelona per Coromines a Sanchis Guarner, els dos lingüistes van començar a relacionar-se habitualment per escrit a partir de desembre del 1949.

Per a Coromines, Sanchis Guarner era sovint l'ajudant de Francesc de B. Moll en les tasques de redacció del diccionari Alcover/Moll, i moltes cartes tenen relació amb l'editorial Moll, on Coromines publica, amb una repercussió insòlita en l'època, *El que s'ha de saber de la llengua catalana* (1954). Però, per damunt de tot, el lingüista valencià era, per a Coromines, l'estudiós –el primer– de la toponímia valenciana. Precisament la primera carta que li envia té relació amb això. El 9 de novembre del 1935 li anuncia que Fabra, Casacuberta, Aramon i ell mateix pensen de fer una anada a València per entrevistar-se amb ell. L'IEC ha encarregat un nomenclàtor ortogràfic dels pobles valencians a una ponència formada per Fabra, Casacuberta i Coromines i Sanchis Guarner havia intervingut en una proposta de normativització de la toponímia valenciana elaborada per l'IEC.

Les qüestions científiques, i en concret la normativització de mots i topònims, ocupen gran part dels escrits privats enviats entre Coromines i Sanchis Guarner, però la cordialitat i l'entesa deixa pas a la crispació, per part de Coromines, quan Sanchis Guarner projecta el seu nomenclàtor valencià, contra l'opinió del professor de Chicago. "Amb això –li escriu Coromines– us fiqueu en un vesper i un niu de mals de cap (no us acosteu per Pego, que positivament us trauran els ulls, un cert Carmelo que coneixeu crec que afila alguna eina per fer-ho). Jo no m'hi vull ficar: els lingüistes hauríem de mirar de no embrancar-nos en certes coses."

Coromines li recomana que, si més no, faci conèixer la seva proposta en una publicació "estrictament valenciana, de tota manera no en una de l'Institut d'Estudis Catalans", atès que a bastants valencians "se'ls farà sospita la vostra divisió pel fet de publicar-se a Barcelona".

Joan Coromines va mantenir una correspondència amb Sanchis Guarner, ara publicada per la Fundació Pere Coromines, entre el 1935 i el 1974.

Finalment, Sanchis Guarner publicarà l'opuscle *Contribució al nomenclàtor geogràfic del País Valencià* a l'IEC, el 1966, després d'acceptar diverses esmenes suggerides per Coromines, i tot remarcant la provisionalitat de les formes, a l'espera de l'*Onomasticon* de Coromines per a "la determinació definitiva dels topònims del nostre domini lingüístic". L'assaig de comarcalització que hi va afegir Sanchis fou, en bona part, recorda Jaume Pérez Montaner en el pròleg de l'*Epistolari*, una de les bases més fermes de la divisió comarcal projectada per Joan Fuster, Max Cahner i Joan Soler per a la *Gran enciclopèdia catalana* i per al definitiu *Nomenclàtor del País Valencià*, del 1979.

Els editors del volum han completat la correspondència amb cartes de Coromines, Moll i Sanchis a altres corresponents que tenen relació amb qüestions tractades pels dos lingüistes per una banda i, per l'altra, amb documents que són objecte de discussió en la correspondència, com el text de l'opuscle *Contribució al nomenclàtor del País Valencià*, de Sanchis Guarner.

La polèmica "valenciana" no és, però, l'únic element d'interès del volum. Els lectors de l'obra de Coromines –el corresponent que, com és habitual en ell, s'esplaia més a fons– hi tornaran a trobar les seves queixes per la gestió d'Aramon al capdavant de l'IEC i pels articles d'Eduard Artells a *Serra d'Or* i també les seves reflexions sobre la llengua literària i, en concret, el perill de la dialectalització, perill al qual podien fer caure els lingüistes. Potser és nova –no ho recordem– la lamentació expressada per la manca de tractats catalans d'estilística: esmenta, com a notable excepció, la *Introducció a la gramàtica* (1935-1937) d'Alexandre Galí. I també és nova la –planiana– reacció de cansament en veure que "també" Lluís Alpera –"anche lei!", exclama– fa versos.

Lluís Bonada

València. A més, hi haurà un seguit d'estudis sobre geografia urbana, àmbit que tractava "més aviat des d'un punt de vista cultural", per bé que també va fer "algun treball sobre la classificació més o menys funcional de les ciutats valencianes". I cartografia ("quan ací no hi havia res absolutament de cartografia històrica, ell hi va treballar"). I els escrits sobre viatges. I "dues coses importants sobre història de l'art: una sobre el pintor Josep Camaron i l'altra sobre el gravador Ernest Furió". Només per exemple.

"Un altre tema que el va preocupar molt és la qüestió comarcal", assenyala Vicenç Rosselló; i continua: "Encara que aquesta és una de les coses que sempre hem vist de manera diferent: ell tenia una concepció enfocada des de les micro micro micro comarques, que havia heretat en part de Cabanilles. Ara bé, també és cert que mai no va plantejar la seva divisió comarcal com una imposició: era una proposta". Ben mirat, tant en aquest cas com en d'altres, quedava explícit el tarannà característic de Sanchis Guarnier: "Era un home, com sabem, molt dialogant –recorda Rosselló–. Potser massa i tot. Joan Fuster li ho retreia clarament: era massa transigent en segons quines coses, i aquesta era precisament una de les diferències que tenien."

A tall de resum, explica Antoni Ferrando el sentit d'aquesta propera edició: "Només podem fer justícia a la seua obra si comparem el que hi havia abans d'ell i el que ell ens ha aportat. En el món actual de la globalització, que generalment avança a costa dels valors de la cultura pròpia, l'edició de l'*Obra completa* de Sanchis pot ser una eina eficaç perquè els valencians –i dic valencians perquè és una obra dedicada sobretot als valencians– recuperem i siguem conscients de les nostres arrels, no per nostàlgia, sinó per a infondre esperit als projectes de futur per al nostre poble, que és el *leit motiv* que recorre tota la seua obra." I més: "Però també ha de ser enormement útil per als catalanoparlants no valencians, no sempre mínimament informats sobre la nostra realitat històrica. D'ací l'oportunitat d'aquesta iniciativa editorial, que s'ha fet esperar massa temps." Queda dit.

Núria Cadenes

per als nostres majors

nova

L'Ajuntament de Gandia ha posat en marxa el programa "Al teu costat" per desenvolupar totes les polítiques socials municipals d'atenció a la gent gran.

Amb la TARGETA DAURADA tindran accés a:

- Les activitats del Centre Municipal de Convivència per a les Persones Majors.
- La gratuïtat del nou Transport Públic Urbà.
- Nous serveis d'assistència domiciliària.
- Preus reduïts en el Teatre Serrano i en la Fundació Esportiva Municipal.

Facilitats per accedir a un habitatge de protecció oficial.

Acudiu als vostres respectius CENTRES SOCIALS a partir del 6 de novembre amb el vostre DNI

Al teu costat
serveis d'Assistència Domiciliària

AJUNTAMENT DE GANDIA